

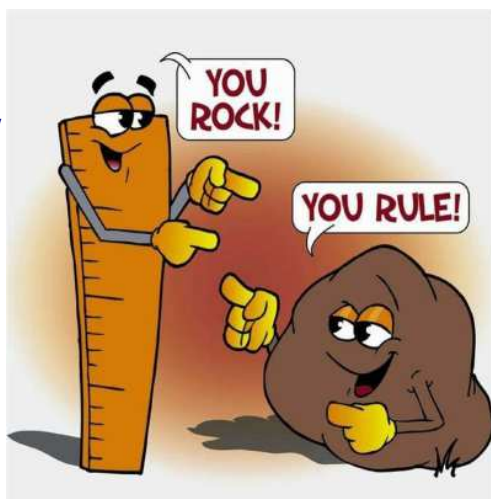
EXERT NEWS

NUMER 2/2021

NUMER DRUGI !!!

To już numer drugi, czyli "gazeta" się spodobała, a nam nie zabrakło pomysłów na kolejne wydanie. A owych pomysłów chyba jest coraz więcej, bo powiększyliśmy nasze "Newsy" o kolejne dwie strony... Mamy ogromną nadzieję, że każdy znajdzie coś dla siebie. Nowością to dział "Języki świata" - tu od razu niespodzianka, bo na początek wybraliśmy język wilamowski (wilamowicki). W jakim kraju można go usłyszeć? Tu pewnie Was zaskoczymy... Do tego trochę ciekawostek ze Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Niemiec oraz Hiszpanii. Nie można zapominać, że nauka języka to nie tylko słówka i gramatyka, ale także wiedza o kulturze danego kraju.

I oczywiście nie można zapomnieć o "mądrościach życiowych" pewnego sławnego rudego kota...

Drodzy czytelnicy! Oto, co będzie można między innymi znaleźć w drugim wydaniu:

- *Języki świata - język wilamowicki
- *Dni tygodnia w języku niemieckim
- *Trochę historii Wielkiej Brytanii, ale bez naukowych wywodów... czyli jakie nazwisko nosi brytyjska królowa?

*Czy Anglię można nazwać ojczyzną nowoczesnej piłki nożnej?

- *Corrida - czy jeszcze istnieje?
- *Nowy prezydent w USA

*Garść żartów językowych na każdej stronie

Milej lektury!

Wydanie styczniowe nr 2/2021
- Szukajcie nas na naszej stronie www oraz na Facebooku.

DIE WOCHENTAGE

W poprzednim wydaniu zaprezentowaliśmy pochodzenie nazw dni tygodnia w języku angielskim. Teraz pora na obiecane dni w języku niemieckim:

SONTAG - pochodzi od *die Sonne* (Słońce), czyli to po prostu dzień Słońca

MONTAG - pochodzi od *die Mond* (Księżyc), czyli to dzień Księżyca

DIENSTAG - to dzień Tyra lub Tiu - nordyckiego boga wojny

MITTWOCH - to jedyna nazwa bez końcówki "-tag" (czyli "dzień"), a znaczy dosłownie "środek tygodnia")

DONNERSTAG - *der Donner* to po niemiecku *piorun*, czyli to dzień ku czci Thora - nordyckiego boga burzy i piorunów

FREITAG - to dzień ku czci bogini Frigg - nordyckiej bogini ogniska domowego

SAMSTAG - pochodzenia nazwy doszukuje się w greckim *sambaton*; ponadto w niektórych częściach Niemiec spotykane jest określenie SONNABEND - czyli *słoneczny wieczór*

Podsumowując - można łatwo zauważyć podobieństwo nazw angielskich oraz niemieckich. W końcu nie jest to nic niezwykłego - oba te języki są z jednej grupy języków zachodniogermańskich...

Obrazek pochodzi z: <https://deutschfueruns.files.wordpress.com/>

CZY WIESZ, ŻE... ?

Wiele brytyjskich miast nosi do dziś nazwy pochodzące z czasów okupacji rzymskiej. W tym okresie powstało także wiele miast. Niektóre z nich były początkowo obozami wojskowymi (po łacinie *castra*). Pochodne tego wyrazu można odnaleźć w nazwach miast takich jak Lancaster, Winchester, Leicester, Gloucester.

CORRIDA

Toreador (hiszp. torero) to zawód cieszący się od wieków wielkim szacunkiem w społeczeństwie Hiszpanii. Są to postaci niemalże wielbione przez społeczności wsi, miast i miasteczek z których się wywodzą. Najstynniejsi stają się wielkimi celebrytami. Kariera wielu toreros zakończyła się przedwcześnie na skutek ran odniesionych w walkach na arenach korridy. Podczas widowisk noszą barwne, lśniące mieniącymi się w słońcu cekinami i złocistym materiałem strój nazywany traje de luces. Pierwszoplanową postacią wśród toreadorów jest oczywiście matador.

<http://hiszpania-portal.pl/kultura-hiszpanii/korrida-hiszpanska-corrida/>

CZY WIESZ, ŻE... ?

W Hiszpanii status urzędowego ma język: kastylijski (potocznie zwany hiszpańskim) oraz regionalnie także: kataloński, baskijski, galicyjski i aranejski. Zgodnie z zapisem w konstytucji Hiszpanii, każdy obywatel tego kraju ma obowiązek znać język kastylijski.

Korrída (hiszp. corrida de toros od hiszpańskiego correr – „biegać” oraz toro – „byk”) – tradycyjna walka z bykiem, widowisko popularne w Hiszpanii, według niektórych zwyczaj sprowadzony na Półwysep Iberyjski przez Arabów; inne wersje mówią o Kartagińczykach lub Rzymianach. Według źródeł pierwsza korrída odbyła się na cześć Alfonsa VIII w 1133 roku.

Walka składa się z trzech uświęconych tradycją etapów. Specjalnie hodowanego byka wpuszcza się na arenę (plaza de toros, plac byków). Następuje **“tercio de varas”** (część lanc). Toreadorzy drażnią byka, prowokując go do ataków za pomocą żółto-różowych płacht (capa). Następnie pikador (jeździec na koniu obłożonym materacami) wbija mu lancę w unerwiony garb tłuszczu na karku. Druga część to **“tercio de banderillas”** Piesi (banderilleros) starają się wbić mu w to samo miejsce krótkie włócznie (banderille).

Właściwe trafienie powoduje, że byk na chwilę zwalnia, co pozwala ludziom bezpiecznie uskoczyć sprzed jego rogów. Banderille powinny pozostać wbite w garbie byka, a zdobiące je długie, kolorowe wstążki dodatkowo drażnią zwierzę. Wszystkie te etapy mają na celu osłabienie mięśni karku byka, by ten trzymał głowę nisko, oraz miał nieco wolniejsze ruchy głową. Wtedy zaczyna się **“tercio de muerte”** (część śmierci). Kiedy byk jest już zmęczony, występuje matador (zabijacz). Unika rogów, myląc byka ruchami małej mulety. Kiedy się upewni, że zmęczone zwierzę przestaje reagować, stara się je zabić trafiając szpadą w miejsce wielkości monety na karku byka. Taki cios przerywa rdzeń kręgowy. Kiedy ta sztuczka uda się za pierwszym razem, matador zyskuje brawa widowni i ma prawo odciąć sobie na pamiątkę ucho byka, czasem również ogon. Martwe zwierzę zostaje szybko zasłonięte płachtą i odciągnięte na bok przez osły lub muły.

Korrída istnieje też w kilku innych krajach (w południowej Francji Saint-Rémy-de-Provence), portugalskim regionie Ribatejo i w niektórych krajach Ameryki Łacińskiej (m.in. Ekwador, Kolumbia, Meksyk, Peru, Wenezuela), ale reguły są nieco zmienione – walka nie zawsze kończy się zabiciem byka i niekiedy ma charakter cyrkowej maskarady.

W oparciu o <https://pl.wikipedia.org/wiki/Korrída>

WYMYSIÖERYŚ

Co się kryje za dziwnym wyrazem w tytule? Otóż jest to nazwa własna języka wilamowickiego (wilamowskiego), używanego w Polsce w miejscowości Wilamowice niedaleko Bielska-Białej. Jest to etnolekt z grupy języków zachodniogermańskich coraz bardziej zagrożony wyginięciem. Obecnie używa go około 25 osób, pozostałych uczy się go w szkole.

Mieszkańcy Wilamowic są podobno potomkami osadników holenderskich, niemieckich i szkockich, którzy przybyli do Polski w XIII wieku. Stąd też język pochodzi prawdopodobnie od ówczesnej wersji języka średnio-wysoko-niemieckiego. Długi rozwój w izolacji oraz kontakty między osadnikami z różnych krajów sprawiły, że język wilamowski oddalił się od niemieckiego. Wilamowski był w powszechnym użytku w Wilamowicach do 1945, kiedy władze zabroniły jego używania. Mimo zniesienia tego zakazu w 1956 r. wilamowski był stopniowo zastępowany przez polski, zwłaszcza wśród młodszego pokolenia. Współcześnie w ramach ratowania kultury wilamowskiej pisane są nowe utwory i piosenki w tym języku. Ostatnio także powstała pierwsza wilamowskojęzyczna strona, założona przez młodych członków zespołu „Wilamowice”. Propagatorem rewitalizacji mowy wilamowskiej jest Tymoteusz Król, autor setek godzin nagrań rodzimych użytkowników języka, współtwórca słowników i gramatyki, inicjator wniosku do Biblioteki Kongresu o wpisanie wilamowskiego w rejestr języków świata i przydzielenie kodu ISO, co nastąpiło w lipcu 2007. Ponadto Tymoteusz Król stara się o nadanie wilamowskiemu statusu języka regionalnego, czyli takiego jak ma język kaszubski.

Alfabet wilamowski składa się z 34 znaków:

A, AO, B, C, Ć, D, E, F, G, H, I, J, K, Ł, L, M, N, Ń, O, Ö, P, Q, R, S, Ś, T, U, Ü, V, W, Y, Z, Ż, Ž.

THE FA

Anglicy uważają się za pomysłodawców piłki nożnej. Stąd też na przykład nazwa ich federacji piłkarskiej to po prostu: "The Football Association" - bez wskazywania nazwy kraju (jak w przypadku innych federacji). Wzięło się to z faktu, iż był to pierwszy związek zrzeszający piłkarzy w danym kraju na świecie. Pomysłodawcą powołania do życia związku był Ebenezer Cobb Morley, który zorganizował 26 października 1863 konferencję we Freemasons` Tavern na Great Queen Street w Londynie. Wzięli w niej udział przedstawiciele dwunastu londyńskich i podlondyńskich klubów i szkół. Na spotkaniu nie pojawił się nikt z takich ważnych ośrodków jak: Cambridge, Sheffield, Nottingham oraz szkół w Harrow, Eton i Winchester. Przez kolejne sześć tygodni spotykano się jeszcze sześć razy, by uzgodnić i zatwierdzić przepisy gry. Zasady, opublikowane 8 grudnia 1863 zawierały 13 punktów. Dwunasty z nich zawierał przepis, który zakazywał dotykania piłki rękami, co ostatecznie oddzieliło piłkę nożną od rugby. Pierwszy mecz według nowych zasad miał odbyć się w sobotę 9 stycznia 1864 w parku Battersea, ale kilkunastu członków FA nie mogło się doczekać tego wydarzenia i już 19 grudnia 1863 drużyny Morley's Barnes oraz Richmond rozegrały w Mortlake pierwszy mecz - zakończony wynikiem bezbramkowym.

Za najstarszy klub piłkarski uważa się angielski Sheffield FC, założony w roku 1857. Właśnie mecz pomiędzy Sheffield FC oraz London FC rozegrany 31 marca 1866 jest uznawany za pierwszy oficjalny mecz pod egidą The FA. Kilka zasad w tym spotkaniu jeszcze odbiegało od współczesnych: można było chwytać piłkę w dłoń (ale nie biegać z nią), nie było kar za przewinienia, nie było podziału na dwie połowy, dodatkowe punkty można było zdobyć także za "touch-down" (znany np. z rugby), po każdej zdobytej bramce zmieniano strony gry. Mecz zakończył się wynikiem 2:0 dla London FC i ... dodatkowo 4-0 za touchdowny. Pomysł z dodatkowymi punktami nie przetrwał długo - już rok później usunięto je z przepisów do gry w piłkę nożną.

Obecnie Sheffield FC to klub amatorski grający w Northern Premier League - ósmym poziomie rozgrywkowym w Anglii.

Sheffield FC w 1857

Tradycją jest, by angielskiej federacji piłkarskiej przewodniczył członek rodziny królewskiej. Od 2006 roku funkcję tę pełni książę Cambridge - William. Oprócz tego książę jest także wiceprezesem Walijskiej Unii Rugby.

NOWY PREZYDENT

Od 20 stycznia 2021 Stany Zjednoczone mają oficjalnie nowego prezydenta. Funkcję tę obecnie pełni demokracja Joe Biden. Został on 46 prezydentem USA i jednocześnie najstarszym w dniu zaprzysiężenia. Joe Biden ma już bowiem 78 lat. Pokonał on poprzedniego rekordzistę o 7 lat. A był to Donald Trump, który obejmując urząd miał 71 lat.

Joseph Robinette Biden Jr. był w latach 1973-2009 senatorem stanu Delaware, a w latach 2009-2017 wiceprezydentem (prezydentem był Barack Obama).

Zdjęcie: https://pl.wikipedia.org/wiki/Joe_Biden

Królewskie nazwisko

Obecnie Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej rządzi dynastia Windsorów. Stąd też takie nazwisko nosi królowa Elżbieta II. Obecną dynastię zapoczątkowała królowa Wiktoria, a więc praprababka obecnej monarchini, przyjmując po mężu nazwisko Saxe-Coburg-Gotha (dynastia sasko-koburska). Kłopot z tym nazwiskiem pojawił się podczas I wojny światowej i związanej z nią silnymi nastrojami antyniemieckimi w Wielkiej Brytanii. Ówczesny król, Jerzy V, oskarżany o "bycie Niemcem", postanowił zmienić nazwisko na bardziej "brytyjskie". Królewskie Kolegium Heraldyczne miało ustalić właściwe rodowe nazwiska króla Jerzego V. Jednak to sam król znalazł wyjście z tej sytuacji, uznając, że niezbędny jest publiczny gest solidarności z angielską historią, aby udowodnić narodowi, że jego przodkowie są jednymi z nich. Sekretarz Jerzego V zauważył, że król Edward III często występował jako Edward Windsor. Monarcha darzył wielkim zaufaniem swojego sekretarza, a jego pracę podsumował jednym zdaniem: „To on nauczył mnie być królem”. Uznał, że skojarzenia były zupełnie bezpieczne: zamek – miasto – dynastia i zdecydował, że rodzina królewska będzie nazywała się Windsor. W połowie lipca 1917 roku Rada Przyboczna zaaprobowała stosowny dekret, który następnego dnia (17 lipca) ukazał się we wszystkich brytyjskich gazetach: „(...) odtąd Dom Nasz i Ród zwać się będzie i winien być znany jako Dom i Ród Windsor; (...) Postanowiliśmy w imieniu Własnym oraz wszystkich naszych potomków i wszystkich pozostałych potomków Naszej Babki Królowej Wiktorii (...) zrezygnować ze wszystkich niemieckich Tytułów i Godności oraz zaprzestać ich stosowania”.

Na podstawie: <https://pl.wikipedia.org/>

